

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR : D. CHEBAPCI

APARE ODATA PE
SĂPTĂMÂNĂ

PROPRIETAR : I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an . . . . . 30 Lei
Pe 6 luni . . . . . 16 >
Pe 3 luni . . . . . 8 >

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă portul

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REPRODUCȚIA INTERZISĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

91, — Ochiul Dâmboviței — 91.

Vis-à-vis de Palatul Justiției

Un număr vechi 2 Lei

Cine primește două numere consecutive din acest ziar se consideră ca abonat.

Rugăm pe d-nii abonați cari s'au mutat cu ocazia sf. George, să ne anunțe prin o carte poștală de noua d-lor adresă pentru a putea primi regulat ziarul.

S U M A R

DESPRE INTERVENȚIUNE, (urmare și fine), de D. Chebapci.

Jurisprudență Română :

Inalta Curie de Casație și Justiție, secția I: Toma Nicolăescu și alții cu Mihailă Popescu și alții.

Idem : Elena C. Bratzou și Maria Chabudeanu cu Athena V. Doxaki.

Legea repaosului duminical. — Cronică. — Bibliografie.

DESPRE INTERVENȚIUNE

(URMARE SI FINE) *

II Până în ce moment se poate introduce cererea de intervențiune.

Partea finală din art. 248 pr. civilă, se termină ast-fel : „Petițiunea se va putea da sau înaintea zilei de înfățișare a procesului principal sau chiar în aceea zi“.

Ear art. 249 zice : „Judecătorii vor prețui dacă astă cerere incidentă va trebui sau nu să amâne procesul principal, care va fi pus în stare“.

In Codicele de procedură civilă francesă, avem dispozițiunea art. 340 în cuprindere : „Intervențiunea nu va putea întârzia judecarea cauzei principale, când ea va fi în stare“.

In Codicele de procedură a cantonului de Geneva, este art. 268 : „Cererea în intervențiune va fi formată la audiența“. Art. 270 : „Dacă intervenientul este fără interes, sau dacă cererea este concertată în scopul unic de a prelungi judecarea procesului, intervențiunea va fi respinsă (Art. 751 No. 4).

Să însemnăm deosebiriile între aceste trei legislațiuni asupra introducerii intervențiunei.

După art. 247 pr. civ., cererea de intervenție se poate da și înaintea zilei de înfățișare, pe când, după art. 268 pr. gen., ea se formează la audiență. In procedura franceză intervențiunea se introduce ca și cererea principală art. 339.

In procedura civilă se lasă judecătorilor facultatea de a amâna sau nu procesul principal, care este pus în stare; în Codicele de procedură a cantonului de Geneva, judecătorii numai atunci vor respinge intervențiunea când ea ar fi lipsită de interes, sau s'ar dovedi că e făcută, în înțelegere cu o parte de a prelungi judecarea procesului principal. In procedura civilă franceză textul legii este imperativ și nu permite judecătorilor de a întârzia judecarea cauzei principale când aceasta este pusă în stare de a se judeca.

Inainte de a arăta care din aceste trei legislațiuni comparate cuprind dispozițiuni mai potrivite asupra determinării momentului până la care se poate introduce cererea de intervențiune, trebuie să cunoaștem înțelesul espresiunei: „la cause, l'affaire est en état“, procesul este pus în stare, întrebuintată de art. 341 pr. fr. și 249 pr. civ.

«Afacerea, zice art. 343 pr. fr., va fi în stare, când pledoaria va fi începută; pledoaria va fi socotită începută când conclusiunile vor fi fost luate la audiență».

In Codicele de procedură civilă franceză este deosebire între espresiunea : «l'affaire est en état, și est en état (art. 134, 288 și 340). Cea dintâi presupune că procesul este înaintat, aproape de

* Vezi No. 13 și 15 a, c.

a primi soluțiunea, în mod contradictoriu; «iar cea de a doua care este întrebuițată în art. 340, zice d-nul Garsonnet, trebuie înțeleasă în sensul că: cererea principală și incidentul care se alătură, vor fi judecate împreună când vor fi amîndouă complet instruite și gata a primi o decisiune definitivă; că va aparține judecătorului în cas contrar, de a aprecia dacă este mai bine a le despărți, sau a întîrzia judecarea fondului până la data acea când incidentul ar putea fi judecat cu el»¹⁾.

În Procedura noastră civilă nu se determină înțelesul expresiunii: «procesul este în stare», cu toate că s'ar fi putut arăta la intervențiune, sau la suspensiunea judecăței. Trebuie dară să ne referim, spre înțelegerea lui, la explicațiunea dată de comentatorii francezi.

Făcînd comparațiune între cele trei legislațiuni, putem recunoaște că regulile așternute de Codicile de procedură civilă, art. 247 — 251, sunt mai corespunzătoare scopului pentru care legiuitorul a admis intervenția: de a înlătura aplicarea regulii, judecata între doi, nu poate vătămă pe al treilea, și a preveni orî ce concert fraudulos între litiganții principali, în dauna celor interesanți, întîrziînd procesul principal.

În procedura noastră intervențiunea se poate face și înainte de înfațișare, cea ce este un avantaj pentru ne prelungirea procesului principal, putînd părțile cărora li s'a comunicat cererea, să ia conclusiuni chiar în acea zi, îndată ce s'ar fi admis intervențiunea; pe când în cele-l'alte două legislațiuni, ea nu se poate introduce de cât la audiență.

În Codicile de procedură civilă franceză, intervențiunea nu va putea întîrzia judecarea cauzei principale, când ea va fi în stare. Art. 340.

În procedura noastră se lasă însă la aprecierea judecătorilor de a amîna sau nu procesul principal, chiar când ar fi pus în stare, art. 250 pr. civ. Dispozițiunea art. 250 lasă la sagacitatea judecătorului să prevadă, să preîntîmpine, dauna ce ar rezulta pentru cei interesați din hotărîrea ce s'ar pronunța între litiganții principali, dacă, prin ea, s'ar aduce multă întîrziere în rezolvarea pricinii principale, și dacă nu e mai nimerit a se întîrzia, spre a fi judecate de odată, înlăturîndu-se prin aceasta neajunsurile ce ar urma,

din judecarea a parte a acțiunii principale și a cererei de intervențiune. Intrîndu-le pe amîndouă, judecătorul scapă de o greutate ce l'ar apasă în resolvarea acțiunii principale, neștiînd ce soluțiune se va da cererei de intervențiune și apoi, după ce a judecat cererea principală, el se va gîsi; dacă nu legat, dară influențat de chipul în care a judecat procesul principal, orî se vor naște hotărîri contradictorii.

Legea noastră lasă la facultatea Judecătorului să unească cererea de intervențiune, cu cea principală, amănîndu-le pentru a le judeca de odată, sau să nu amîne, judecînd separat argument tras din comparațiunea art. 250, 251 și 252 pr. civ.

Acum trebuie să precizăm mai bine înțelesul cuvintelor: „procesul este în stare“, căci, cunoscînd acesta, determinăm momentul până la care Judecătorul este obligat să primească intervențiunea, și numai când acel moment au trecut, începe pentru judecătorî dreptul de aprețiere întru a o uni sau nu cu cererea principală.

Legiuitorul român a avut în vedere la redacțiunea art. 249. dispozițiunile din art. 340. În acest articol înțelesul cuvintelor, *procesul este în stare*, după d. Garsonnet ar fi: o cauză întreg instruită și gata de a primi o hotărîre; intervenientul trebuie să fie gata de a lua conclusiuni și a pleda. Cea mai largă interpretațiune ce s'ar da ar fi aceasta: momentul în care părțile litigante aũ luat conclusiuni asupra fondului, și nu rămînea de cât să se pronunțe hotărîrea.

Dacă explicațiunea ce o dăm are de efect de a întîrzia soluțiunea procesului principal, mai ales când părțile se așteptau să dobîndească o hotărîre, totuși presintă acest avantaj că, partea interesată a interveni, a putut urmări procesul principal, cumpăni interesul său și observa buna sau rea credință, diligența orî negligența părților. Când, după toate acestea, s'aũ hotărît a interveni, dreptul lui se pare periclitat, și, interesul de a se viri în procesul principal, devine evident.

Judecătorîi, convingîndu-se că intervenientul are un interes, cată să admită intervențiunea orî cât de înaintată ar fi instrucțiunea procesului principal. În adevăr, acela care își vede periclitate drepturile sale, amenințat a fi lovit în interesele sale, chiar dacă nu i s'ar admite intervențiunea spre a fi judecată odată cu cererea principală, el nu

¹⁾ Garsonnet vol. II, pag. 286.

se va lepăda de proces, ci, a parte, va continua judecata, grăbindu-se a ajunge să dobândească o hotărîre definitivă, odată cu hotărîrea ce se va da, față de părțile în procesul cărora intervenise. Presupunind chiar că ar aștepta rezultatul procesului principal, cel ce intervenise, este în drept să se apere în potriiva hotărîrei care îi aduce o vătămare intereselor sale, opunând, pe cale de contestație principală sau incidentală, regula: *Res inter alios acta, aliis nec nocet nec prodest*; de unde proces. Pe lângă acestea, primindu se intervențiunea, se înlătură o prejudecată de favorabilă părților, și se asigură libertatea de a se pronunța în procesul principal, ferii fiind de înriurirea primei hotărîri, la judecarea celui de al doilea proces.

Dacă, în procedura civilă franceză, este oprit judecătorilor de a întârzia judecarea procesului principal care se află pus în stare, este o altă dispozițiune, după care se poate interveni, de adreptul, în apel, în cât partea interesată care n'a intervenit la timp, în prima instanță, poate îndrepta greșala, intervenind, în apel, spre a apăra drepturile sale; pe când în procedura noastră civilă, este oprit de a se face intervențiune în apel. În fine facultatea de apreciere acordată judecătorilor întru a uni acțiunea principală cu cererea incidentală, judecându-le o dată, sau separat, este o garanție îndestulătoare pentru înpricinați.

II. Competința. Tribunalul la care se adresează intervențiunea trebuie să aibă competența de a judeca intervențiunea. S'ar părea că nici n'ar fi nevoie a se enunța această regulă, de oare ce intervenientul se razimă, în cererea lui incidentală, pe interesul ce îl trage din obiectul procesului principal pentru judecarea căruia tribunalul este competent. De la punerea însă în aplicare a noului cod de comerț, se pot presenta dese cazuri, din pricină că s'a mărit competența tribunalelor comerciale lărgindu-se cercul afacerilor comerciale, dându-se dreptul tribunalelor comerciale a judeca o afacere, chiar și când numai una din părți este neguțător. Tot asemenea prin noua lege a judecătorilor, înmulțindu se atribuțiunile judecătorilor de pace, și dându-se, în competența lor, judecarea unor principii ce privesc pe locuitorii de la țară, cari de altmintrelea erau de

competința tribunalelor, se pot ivi casuri de incompetență¹⁾.

S'a judecat că tribunalele franceze, competent sesizate de o cerere formată de un străin în potriiva unui frances, sunt prin aceia chiar competente pentru a statua asupra intervențiunei ce ar forma o în instanță un alt străin, cu toate că cestiunea ridicată prin această intervențiune, nu interesează de cât pe amândoi străinii (Sirei. Cod. de pr. an., art. 339, No. 68, cas. 7 Iuliu. S. 45, 1, 738).

III. Judecata. Tribunalul, primind cererea de intervențiune, pune în discuțiunea tuturor părților admisibilitatea ei.

Din art. 249, 250 și 251, urmează că judecătorii pot să admită cererea de intervențiune, chiar în ziua în care a fost prezentată la înfățișare, sau să îndatoreze pe intervenient să arate toate actele și mijloacele cu care 'și susține cererea sa pentru ca părțile principale să ia cunoștință de ele, amânând discuțiunea pentru o altă zi, în care tribunalul, după ce a ascultat pe toate părțile se pronunță asupra admisibilității.

Când intervențiunea s'a găsit fără interes și nefundată, tribunalul o respinge, urmând cu judecata cauzei principale (art. 252 pr. civ.).

Dacă însă intervențiunea s'a admis, ea se va uni cu cererea principală, se va judeca dinpreună și de-o dată cu ea, pronunțându-se pentru amindouă o singură hotărîre. Art. 251, pr. civ.

Intervenientul va avea dreptul să ceară comunicare de actele cu care, litiganții principali înțeleg a se servi în proces. El se bucură de toate mijloacele legale întru a își sprijini cererea: dovadă cu marturi, cercetări la fața locului, expertise, verificări de scripte, interogator și jurămint.

Intervenientul cere dreptul de a ataca hotărîrea ce s'ar pronunța, pe toate căile pe care se poate ataca o hotărîre ce se dă asupra unei acțiuni principale: opozițiune, apel, recurs în Casațiune, revisuire și contestație în cazurile în care legea acordă părților în genere, dreptul de a ataca o hotărîre pe aceste căi ordinare și extraordinare.

Doctrina și jurisprudența în Franța decid că acel care intervine în o instanță, numai pentru a se uni cu una din părțile principale (interven-

¹⁾ A se vedea exemplele date în No. 15 din săptămâna trecută.

țiunea conservatoare, auxiliară, cum se numește din Codicele de procedură din Germania), trebuie să urmeze cauza în starea în care ea se găsește. Tribunalele nu pot să autorizeze ascultare de noi martori, asupra unor fapte care au fost obiectul unei cercetări¹⁾.

Ca urmare a aceluiaș principiū, el nu poate opune o excepțiune declinatorie sau delatorie; dar este alt-fel de acela care intervine pentru a combate pe ambele părți, sau a aceluia a cărui intervențiune este silită²⁾. (Carré quest 1274; Berriat pag. 321, nota 12; *Le Praticien* t. 2, pag. 315; Bourbeau p. 158, Rousseau et Laisney-V., *intervention* No. 103—*Contra Domian* p. 248³⁾).

În cazul în care pricina originară este instruită, în timp ce intervențiunea ar necesita termene, judecătorii nu pot rezerva pe aceasta pentru a se îndeplini după judecarea celei principale⁴⁾.

Am zis că intervenientul poate ataca hotărârea dată în lipsa sa, făcând opozițiune; ca urmare la aceasta art. 151 cată să fie aplicat când se ivește cazul, chiar și dacă el fusese aplicat odată înainte de intervențiune.

IV) Efectele. Tribunalul poate să admită sau să respingă cererea principală. În acest din urmă caz soarta intervențiunii atărnă de la caracterul ce l'avea; dacă intervențiunea era agresivă, ea are, prin aceasta, o existență proprie, independentă de acțiunea principală, putând judecătorul care a respins-o ca nefundată, cererea principală să găsească intervențiunea ca întemeiată.

Când acțiunea principală a fost respinsă ca inadmisibilă, soluțiunea cestiunei este îndoelnică: După unii trebuie să se respingă intervențiunea, iar după alții nu. Noi ne unim cu părerea dintei de oare-ce, respingerea unei acțiuni, ca neregulat introdusă, ca intempestivă, nu constituie lucru judecat care să poată vătăma drepturile celor interesați, a interveni.

În caz de desistare din partea reclamantului principal, intervențiunea și va urma cursul, socotindu-se desistarea ca neavenită.

D. Ghebapci.

1) Riom 7 Mai 1825. — Sic Bourbeau pag. 163. Rousseau et Laisney, t. 3, p. 120 (din Lirey, art. 340 No. 1).

2) În Franța, pe lângă agresiva și conservatorie, care se introduce proprio nomine, mai este intervențiunea forțată, în care cererea fără voce, este introdusă.

3) Loc. Cit. No. 2.

4) Bourbeau p. 165.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, SECȚIA I

Audiența de la 21 Martie 1897

Președenția D-lui C. E. SCHINA Prim-Președinte

Toma Nicolăescu și R. Socolescu personal și procuratorii comoșnenilor Mălăeni cu Mihailă Popescu și alții

Acțiune posesoriă.— Acțiune în complângere.— Cine trebuie să dovedească posesiunea.— (Art. 12 din legea de la 3 Martie 1894 asupra judecătoriei de pace, și art. 1846 și 1847 din c. civil.)

Omissiune esențială.— Acțiune posesoriă.— Nepronunțarea instanței asupra mijlocului că acțiunea în complângere n'a fost intentată în termen.— Cassare.

1) *Asemănat art. 12 din legea judecătoriei de pace de la 3 Martie 1894, acțiunile posesorii nu pot fi primite, când a trecut mai mult de un an de la turburare, și în cas de contestațiune asupra acestui punct, reclamantului, care cere a fi menținut în posesiune, îi incumbă sarcina a dovedi că are posesiunea cel puțin de un an, în condițiile prevăzute la art. 1846 și 1848 din codul civil.*

2) *Comite o omisiune esențială instanța judecătorească când nu se pronunță, și nu constată într-o acțiune posesoriă, asupra mijlocului de apărare invocat de intimat, mijloc peremptoriu, cum că acțiunea în complângere a fost intentată de reclamant după o trecere de mai mult de un an de la data primei turburări de posesiune, continuată ori repetată în urmă, și deci hotărârea sa este casabilă.*

Decisiunea 122/97.— Casată sentința tribunalului Vâlcea cu No. 63/96 dată în procesul dintre Toma Nicolăescu și R. Socolescu personal și procuratorii comoșnenilor Mălăeni cu Mihailă Popescu și alții.

S'a citit raportul făcut în cauză de d. consilier C. Ștefănescu;

S'a ascultat: d-l P. Grădișteanu avocatul recurenților Toma Nicolăescu și alții în desvoltarea motivelor de casare și d-l C. G. Disescu avocatul intimaților Mihailă Popescu și alții în combatere.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Omissiune esențială și violarea art. 12 din legea judecat. de ocoale. Moșnenii Mălăeni, înaintea trib. Vâlcea au susținut că acțiunea posesorie ce li s'a intentat de către Mihail Popescu și alții este tardivă, de vreme ce reclamantii au pornit acțiunea lor contra moșnenilor la 1894 Iunie în 3, iar turburarea posesiunii se pretinde și se constată că a avut loc în luna Maiu 1893, deci trecuse mai mult de un an de zile de la turburare până la data acțiunii și urma ca această acțiune să fie respinsă ca tardivă conform al. 2 de sub art. 12 din legea jud. de ocoale din 1 Martie 1894.

«Trib. însă nu ține seamă de acest mijloc peremptoriu de apărare al moșnenilor și nu zice nici un cuvânt în hotărârea sa în această privință».

Având în vedere sentința supusă recursului din care rezultă că, Mihailă Popescu, Ion Popa Adam, Dumitru Popescu și Ion Popescu acum decedat și reprezentat prin moștenitorii săi, au intentat o acțiune posesorie, la 16 Martie 1894, dinaintea judelei de pace din Râmnicu-Vâlcea în contra lui R. Socolescu și Preotul Florea Pleșan, cetății din moșnenii Mălăești, plângându-se că aceștia au pășunat vitele pe plaiul în litigiu, în luna Maiu 1893; că la 3 Iunie 1894, aceiași reclamanți, au acționat pe toți moșnenii Mălăești, și că anbele aceste acțiuni conexe s'au judecat împreună, de la prima instanță; că, în apel, moșnenii defendori, au arătat prin avocatul lor, că acțiunea reclamanților este tardivă, de oare-ce de la data turburării, până la introducerea acțiunii îndreptată contra lor, în Iunie 1894, au trecut mai mult de un an; că, asupra acestui punct, tribunalul se mulțumesc a constata, că apelanții au turburat pe sus numiții în esercițiul posesiunii lor omițând a constata, când această turburare a avut loc;

Considerând că după art. 12 din legea judecătorilor de pace de la 3 Martie 1894, acțiunile posesorii, nu pot fi primite, când a trecut mai mult de un an de la turburare, și că în cas de contestațiune asupra acestui punct, reclamantului care cere a fi menținut în posesiune, 'i incumbă sarcina a dovedi că are posesiunea cel puțin de un an, în condițiile prevăzute la art. 1846 și 1847 din c. civil; că prin urmare, când instanța de fond nu se pronunță asupra acestui punct peremptoriu în cauză, și refuză a constata că de la data primei turburări, continuată ori repetată în urmă, au trecut mai mult de un an până la data acțiunii în complângere. așa că posesiunea anală o aveau defendorii, că prin aceasta omite de a se pronunța, asupra unei condițiuni esențiale, pentru admisibilitatea și esercițiul acțiunii posesorii.

Pentru aceste motive, Curtea, casează.

Audiența de la 26 Martie 1897

Președinția D-lui N. PREDESCU, Consilier

Elena C. Bratzou și Maria Chabudianu cu Athena V. Dowaki.

Probă. — Martori. — Aprecieare suverană a instanțelor de fond.

Interpretarea actelor. — Esces de putere. — Aprecieare suverană a instanțelor de fond.

Omisiune. — Nepronunțarea instanței asupra unui mijloc propus ca simplu argument de discuție.—Dacă omisiunea este esențială.

Naționalitate. — Dacă condica lui Ipsilanti și aceea a lui Caragea prevedeau dispozițiunea pentru dobândirea împământenirei. — Cum se dobîndea pe la începutul secolului. — Cum se dobîndea sub regulamentul organic.—(Art. 379 din regulamentul organic).

Naționalitate.—Naționalitatea femeii măritate.—Dacă sub legiurile vechi, străina măritată cu un român devenea română.

Interpretarea actelor.—Acte vechi, cum sunt hrisóvele domnești, trecute deja în domeniul istoriei.—Aprecieare suverană a instanțelor de fond.

Naționalitate.—Copilul unui român.—Dacă presumpția este, pînă la proba contrariă, că și densusul este român.

Sudiți. — Găsirea numelui fiului unui român într'o condică de sudiți. — Dacă acest fapt dovedește că s'a lepădat de naționalitatea română.—De ce se înscria ca sudiți mai cu seamă comercianții.

Sudiți. — Naționalitate. — (Art. 93 din regulamentul organic).

1) *Instanțele de fond sunt suverane să statueze asupra probelor produse de părți și să respingă ca inutilă proba cu martori când și-au dobîndit, din alte mijloace de probațiune, mijloace îndestulătoare pentru a se convinge, fără ca prin aceasta să se vatăme dreptul de apărare al vreunei părți.*

2) *Instanțele de fond sunt suverane să aprecieze și să interpreteze actele prezentate de părți, fără ca această interpretare, dacă nu schimbă însăși natura actului, să constituie un esces de putere.*

3) *Omisiunea ce o instanță judecătorească face nediscutând și nepronunțându-se asupra unui mijloc propus de o parte ca simplu argument de discuție, nu este esențială și deci nu poate atrage casarea hotărîrii.*

4) *Atât condica lui Ipsilante, cât și aceea a lui Caragea nu conțin nici o dispozițiune prin care să se determine regulile după care se acorda împământenirea, ast-fel că pe la începutul secolului, străinii în lipsă de regule speciale, puteau obține împământenirea prin toleranța de a se stabili în țară și prin intențiunea lor de a rămâne legați de pământul țerei, însușindu-și o parte dintr'insul, cu condițiune însă ca densusii să fie de religie creștină.*

În ceea ce privește dispozițiunile articolului 379 din regulamentul organic, după care străinii nu se puteau împământeni de cât printr'un act dat de Domn, după avisul obșteștei adunări, aceste dispozițiuni privesc pe străinii stabiliți în țară după anul 1832, când regulamentul organic a fost pus în aplicare; iar nici de cum pe străinii stabiliți dinainte în țară.

5) *Subt imperiul legiurilor vechi, de și nici Codul Caragea, nici regulamentul organic nu coprind vre-o dispozițiune în această privință, femeia străină, măritată cu un român, devenea româncă ca și soțul ei.*

6) *Interpretarea actelor legislative cari, cum sunt vechile hrisoave domnești, au eșit din domeniul unei aplicațiuni reale și obligatorii și au intrat în acela al istoriei, constituie o cestiune de aprecieare, căreia instanțele judecătorești de fond sunt în drept a'i da înțelesul ce li se pare mai nemerit.*

7) *O dată dovedit că o persoană stabilită în țară înainte de regulamentul organic era român, consecința naturală, până la proba contrariă, este că și fiul acelei persoane este tot român, ca și tatăl său.*

8) *Faptul găsirei numelui fiului unui român înscris într'o condică de sudiți nu este o dovadă suficientă că densusul ar fi renunțat la naționalitatea părintească și ar fi adoptat alta străină, mai ales că mai nainte vreme, din cauza nesiguranței și a prigonirilor, mulți obicnuia, mai cu seamă neguțătorii, să se pună subt o protecțiune străină, pentru înlesnirea daraverilor lor comerciale, fără ca prin aceasta ei să înțeleagă că se leapădă de țara lor.*

9) *Articolul 93 din regulamentul organic nu avea de scop să fixeze naționalitatea sudiților.*

Decisiunea 136/97. — Respins ca nefondat recursul făcut de Elena C. Bratzou și Maria Cha-

ludianu, cu consimțământul soților lor, contra decisiunii cu No. 234/96 ¹⁾ pronunțată de Curtea de apel din București, secția II în proces cu Athena V. Doxaki.

S'a citit raportul făcut în cauză de d-l consilier Ciru Oeconomu.

S'a ascultat: d-nii C. Disescu, Al. Djuvara, C. Arion și Nicolae Durma, avocații recurenților Elena C. Bratzou și Maria Chabudianu, în dezvoltarea motivelor de casare, și d-nii G. Danielopolu și N. Basilescu, avocații intimitei Athena V. Doxaki în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivelor I și II de casare:

I. „*Exces de putere și nemotivare prin respingerea probei testimoniale cerută de noi.*”

Tribunalul asupra cererii noastre de a ni se admite dovedirea prin martori a captațiunii, surzeniei și slăbiciunii mintale, cele trei cauze de nulitate a testamentului invocate de noi, prin jurnalul No. 3734 din 3 Maiu/95, nu ne-a admis proba testimonială de cât cu privire la faptele de captațiune și sugestione dolosive, privându-ne printr'aceasta de dreptul ce ne asigura legea de a dovedi prin martori cestiuni de fapt ce erau hotăritoare în proces.

Curtea de apel, neadoptând acest mod de a vedea al tribunalului, declară în considerantele hotărârii sale că proba testimonială este admisibilă; totuși prin exces de putere respinge acest mijloc de dovedire, articulând:

a) Că depozițiunile martorilor de la tribunal sunt suficiente;

b) Că modul confecționării testamentului exclude orice indiciu de surzenie și slăbiciune mintală;

c) Că faptul prezentării în persoană a defunctului la două procese anterioare, numai face posibilă afirmațiunea că era în stare de surzenie și slăbiciune mintală;

La aceasta răspundem:

a) Că martorii nu au fost ascultați de tribunal de cât asupra captațiunii, iar nici de cum asupra surzeniei și slăbiciunii mintale a defunctului;

b) Că validitatea de formă a testamentului nu exclude nici de cum posibilitatea unor incapacități de fapt de a testa în acea formă;

c) Că faptul prezentării defunctului Doxache la două procese anterioare, nu pot stabili nici de cum dovada unei stări de fapt ce putea permite perfecta alcătuire din parte-î a unui testament valabil.

Ast-fel fiind, atunci când onor. Curte zice în hotărârea sa «că ori-care ar fi arătările martorilor ce s'ar aduce ar fi insuficiente și anihilate...», comite netăgăduit un manifest exces de putere.

II. «*Exces de putere, omisiune esențială, nemotivare și violarea principiilor admise în materie de probațiune.*»

Curtea de apel prin exces de putere admite că diploma de boer de neam constituie o dovadă complectă a naționalității, ceia ce este absolut greșit; face o omisiune esențială trecând sub tăcere dovada prezentată de noi că diplomă de boerie a lui Doxaki «nu era fără

bănuială» și comite iarăși un exces de putere neincuviințându-ne proba testimonială spre a dovedi că Velisarie Doxaki și Athena Doxaki sunt străini.»

Având în vedere că din decisiunea atacată cu recursul de față și din sentința trib. Ilfov, No. 528/95, ale cărei considerente Curtea de apel le adoptă în totul rezultă că Elena C. Bratzou și Maria C. Chabudianu, în calitate de nepoate de vară ale răposatului Belisarie D. Doxaki, au chemat în judecată pe Athena Doxaki, văduva acestuia, spre a auzi anulându-se testamentul prin care a fost instituită legatară universală de răposatul său soț; că tribunalul de Ilfov a ascultat martorii propuși pentru a se dovedi captațiunea și sugestiunea prin mijlocul cărora se susținea că s'a smuls de la testator actele de ultimă voință ce se atacă; că reclamantele au mai invocat, afară de aceasta, dinaintea tribunalului și a Curței de apel, surditatea și slăbiciunea minții răposatului Belisarie Doxaki, precum și calitatea de streină a părâtei Athena Doxaki, care ar isbi-o de incapacitate de a moșteni imobile rurale în România; că cu ocaziunea discuțiunii ce s'a urmat asupra acestor puncte, s'a contestat chiar naționalitatea lui Belisarie Doxaki de supus român, pentru a se înlătura ast-fel posibilitatea pentru soția sa de a fi devenit româncă prin căsătorie; că atât trib. Ilfov, cât și Curtea de apel din București au respins aceste pretențiuni ca nedovedite sau ca neîntemeiate;

Considerând că martorii de a căror neascultare se plâng recurențele au fost propuși, la Curte, în *mod subsidiar*, ceea ce însemnează că nu se cerea ascultarea lor de cât în cazul când Curtea n'ar fi avut alte elemente pentru a 'și forma convingerea;

Că Curtea motivează asupra acestui punct și arată că, din martorii ce s'au ascultat de tribunal, din debaterile ce s'au urmat dinaintea, din actele și documentele ce s'au produs de părți, ea a dobândit mijloace îndestulătoare pentru a se convinge, și că ast-fel o nouă probă testimonială devine cu totul inutilă;

Că, hotărînd în acest mod, Curtea a uzat de facultatea sa de a statua asupra probelor produse, fără a leza prin aceasta dreptul de apărare al vre uneia din părți;

Considerâna asemenea că, dând actului de boerie, presintat de Belisarie Doxaki, înțelesul ce-î dase și tribunalul în considerantele sale, pe cari le adoptă, Curtea de apel a uzat de dreptul său de apărare și n'a săvârșit cel mai mic exces de putere; tot ast-fel ea n'a comis vre-o omisiune esențială atunci când a crezut de cuviință să nu răspundă în deosebi unui mijloc propus de reclamante ca simplu argument de discuție;

Că, prin urmare, motivele formulate în această privință rămân cu totul neîntemeiate.

Asupra motivului III de casare:

III. «a) *Violarea principiului* că naționalitatea s'a conferit pururea *jure sanguinis*, iar nici o dată *jure soli* afirmând contrariu și stabilind în normă că toți străinii de rit creștin născuți în România se asimilau cu Românii, Curtea violează citatul principiu, neîntemeindu-și de altminteri aserțiunea sa nici pe vre-un text de lege, nici pe vre-un document istoric, nici pe tradițiunea romană care este cu totul alta.

¹⁾ A se vedea această decisiune publicată în No. 1 din 5 Ianuarie a. c. al țiarului nostru.

b) *Violarea art. 379 Reg. Organic și a principiilor de drept asupra naționalității din c. Caragea.*

«Curtea stabilește că Athena Raicovici era streină dar că a devenit româncă prin căsătorie. Nicî Reg. Organic, nicî c. Caragea nu cunosc acest mod de a se dobândi naționalitatea română.

«Curtea violează dar sus arătatul articol și tradițiunea istorică.»

Având în vedere că tribunalul de Ilfov, prin considerantele sale, adoptate de Curtea de apel, constată că Dimitrie Doxaki, tatăl lui Belisarie Doxaki, se afla încă de la 1810, stabilit în țară și proprietar de moșie, ceea ce presupune, zice tribunalul, că era pământean, dreptul de a dobândi imobile rurale fiind, după obiceiurile de pe atunci, un atribut exclusiv al împământenirii.

Considerând că această constatare de fapt, unite cu lipsa de monumente sigure de legislațiune, prin cari să se determine regulile după cari se acorda împământenirea pe acele vremuri, cari nicî condica lui Ipsilante, nicî a lui Caragea nu cuprind nimic în această privință; unită însă cu situațiunea în care se afla țara, guvernată de streini și servind de adăpost streinilor, cari ce stabileau într'însa fără gând de întoarcere, dobândeau proprietăți, slujbe și avansuri, fundați familii, ai căror urmași compun astăzi o parte însemnată a societății române, taie, în speță, ori-ce bază juridică principiului *juris sanguinis* invocat și învederează că împământenirea, în lipsă de reguli speciale, se obținea pe la începutul acestui secol, după cum judecă tribunalul și Curtea, și prin toleranță și prin intențiunea părților de a rămâne legate de pământul țerei, însușindu-și o porțiune dintr'însul, destul numai să fi fost de religione creștină;

Considerând că, în zadar se invocă art. 379 din Reg. Organic, ce se pretinde că s'a violat, pentru a se dovedi că streinii nu se puteau împământeni decât printr'un act dat de Domn, articol 379 se referă la starea de lucruri posterioare anului 1832, când Reg. Organic a fost pus în aplicare, iar nicî de cum la cele petrecute cu două-zeci de ani înainte, în 1810, când tatăl lui Belisarie Doxaki a fost constatat de instanțele judecătorești că se bucura de drepturile de pământean român;

Considerând că, tot ast-fel, nu se poate zice că Curtea a violat principiile din codul lui Caragea și din Reg. Organic când a deis că o femeie streină căsătorită cu un supus român, a devenit româncă ca și densusul, de oare-ce nicî codul Caragea, nicî reg. Organic nu cuprind nicî o dispozițiune în această privință;

Că, în lipsă de o ast-fel de dispozițiune tăcerea legiurilor vechi asupra unui asemenea punct de drept dedus în instanță, se interpretează în sensul care, după rațiune și după dreptate pare cel mai natural;

Că dreptatea și rațiunea, spun după cum zice Curtea de apel, că soții formând o singură ființă, nu pot avea decât o patrie comună, și deci femeia streină măritată cu un român devine româncă ca și soțul ei, așa că Curtea din București recunoscând această calitate Athenei Doxaki, a făcut o bună aplicațiune a principiilor.

Asupra motivelor IV și V de casare:

IV. „Violarea textului Hrisovului lui Ștefan Racoviță

din 1764 precum și violarea și reaua interpretare a art. 93 din Reg. Organic.

a) Curtea însușindu-și considerantele tribunalului, admite că faptul de a fi proprietar de imobile rurale implică calitatea de român. Afirmățiunea este contrarie adevărului istoric.

«Printr'această Curtea violează o legislație pozitivă anume Hrisovul lui Ștefan Racoviță din 1764, care interzice numai cumpărătoria de imobile, lege sub care s'a născut faptul proprietății imobiliare, care servă de bază afirmățiunei Curței.

b) Curtea stabilind că deși sudit strein Dimitrie Doxaki era român, nu ține nicî un compt de art. 93 Reg. Organic, după care catagrafia trebuia să se facă tocmai în scop de a se determina cu precisiune cari locuitori din țară erau în adevăr streini. Decî Dimitrie Doxaki este trecut în listele de sudii tocmai la 1838 și 1843 adică în catagrafiile făcute în executarea art. 93 Reg. Organic, după care nu se mai permitea unui român să fie trecut ca sudit străin.

«Faptul de a fi sudit în urma Reg. organic este o probă legală neîndoioasă, că acel sudit este strein, iar nu român. Decizând că Dimitrie Doxaki, de și sudit era român, Curtea stabilește o teorie absolut contrarie legii sub cari se petreceau faptele, teorie pe care o infirmă însăși densusa în câte-va considerente mai la vale, căci pe Ștefan Raicovici tatăl d-nei Athena Doxaki îl declară strein pentru că era sudit».

V. «Curtea întemeiază calitatea de român a lui Velisarie Doxaki și pe posesiunea sa de stat. Dar aceasta este o eroare vădită de drept, căci nicî într'un timp în legislațiunea noastră, posesia de stat n'a fost un mijloc de a se dobândi naționalitatea română».

Având în vedere că interpretațiunea actelor legislative cari, ca Hrisovul lui Ștefan Racoviță din 1764, au eșit din domeniul unei aplicațiuni reale și obligatorii și au intrat în acela al istoriei, constitue o cestiune de apreciere, căreia instanțele judecătorești sunt în drept a'î da înțelesul ce li se pare mai nemerit și care, de altmintrelea, în speță, n'are nicî un caracter decisiv;

Considerând, pe de altă parte, că fiind dovedit că Dimitrie Doxaki era supus român, consecința naturală până la probă contrarie, era ca și fiul său Belisarie Doxaki, să fie tot român, ca și densusul;

Că faptul gășirii numelui acestuia înscris într'o condică de sudii nu e o dovadă suficientă că el ar fi renunțat la naționalitatea părintească și ar fi adoptat alta străină, de oare-ce, după cum constată tribunalul ale cărui motive sunt adoptate și în această privință de Curtea pe apel, pe acele vremuri de nesiguranță și de prigonire, se obicnuia, de către negustori mai cu seamă, să se pue sub o protecțiune străină, pentru înlesnirea daraverilor lor comerciale, fără ca prin aceasta ei să înțeleagă că se leapădă de țara lor;

Că, interpretând ast-fel lucrurile, instanțele judecătorești nu au violat întru nimic art. 93 din Reg. Organic, al cărui scop, de altmintrelea, nu era să fixeze naționalitatea sudiiilor;

Că, de asemenea, trib. și Curtea de apel nu se întemeiază numai pe posesiunea de stat a lui Belisarie Doxaki, nu deduc naționalitatea lui de român numai din

faptul că a fost tot-d'auna considerat ca atare, a figurat pe listele electorale și a ocupat funcțiuni publice, ci unește aceste împrejurări cu descendența lui dintr'un părinte constatat supus român pentru a conchide la calitatea lui de român ;

Că, așa dar, nici aceste motive nu sunt întemeiate ; Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul.

LEGEA REPAUSULUI DUMINICAL

Intr'unul din numerile trecute am arătat cât de nechibzută este, în unele părți, legea repausului duminical. Suntem siliți azi a reveni asupra ei. Pe lângă defectuositatea legii, mai este și modul, mai mult de cât caraghios, cum este înțeleasă și aplicată, și care a revoltat pe toată lumea.

Să arătăm ce s'a petrecut în ziua de Sf. Gheorghe. Această zi este prevăzută între sărbătorile în cari prăvăliile trebuiesc să stea închise toată ziua. Ce se înțelege prin prăvălii? Se înțelege oare locul unde se vinde lucrurile indispensabile pentru hrana omului, adică locul unde se vinde pâine, carne și legume? Nu credem un singur moment că i-a trăsnet prin minte vre unuia din cei ce au votat legea ca să înțeleagă că în zile de sărbători să nu se vînză nici cele mai indispensabile obiecte de hrană.—Cu toate acestea în ziua de Sf. Gheorghe mi de servitori, s'au întors din piață cu coșnițele goale, și ne întrebăm, ce au putut mânca ei și stăpânii lor?—Ni se va obiecta poate că se puteau face aprovizionările din ajun. Cum? Vara,—căci sunt sărbători și vara,—pe căldurile tropicale de cari suferim în țara noastră, poate rezista carnea 24 de ore? Ce? Pentru cheful lui Nae Pingea și Șloim Vax, și alți câți-va băeți de prăvălie de trampa lor, să fie silit un popor întreg să sufere, să fie silit să-și ruineze sănătatea mâncând lucruri stricate? Nu credem că legiuitorul a înțeles aceasta.

Încă un fapt și mai colosal.

În piața Sf. Anton, în strada Carol, de-a lungul grilajului bisericii Curtea-Veche, stau femeile cari vînd flori și coroane de flori naturale. Aceste nenorocite cari pe frig, pe viscol, pe ploae, pe arșița soarelui, de abia și câștigă,—și nu în tot d'a-una,—pâinea de toate zilele, în ziua de Sf. Gheorghe au fost oprite de a vinde, când știut este că singurele zile când mai câștigă și ele sunt sărbătorile, când florile, buchetele și coroanele sunt mai căutate, fie pentru a fi oferite celor vii cu ocazia zilei onomastice, fie a fi puse pe morminte spre amintirea celor despărțiți. Plîngeau sêrmenele, mai ales când vedeau că pe strade, țigăncile, cari pe lângă meseria de florărese mai au și alta mai *lucrativă*, erau libere să vînză flori. Plîngeau și blestemați pe cei ce au cerut și făcut o asemenea lege, și cu drept cuvînt.

Dar bieții coafori? Câștigul lor cel mai mare era sărbătoarea, când din cauza vizitelor de făcut, briciul nu se oprea de loc. Azi sunt siliți să țină închis. A se

rade tot-d'auna din ajunul sărbătorilor nu se poate, căci e greu de a face visite cu barba de o zi.

Și noi suntem pentru repausul duminical, căci în definitiv, lucrătorii și amploiații comerciali sunt și ei oameni și au trebuință de odihnă și oare care distracții.—Însă cum s'a făcut pentru Duminică, să fie și pentru sărbători: prăvăliile și atelierile să se închidă de la amiază, nu de dimineață.

Legiuitorul care oprește sărbătoarea de a se vinde carne, însă lasă cărciumele deschise, are aerul de a zice că sărbătoarea nu'ți este permis să mîncîci, însă ți este permis să te îmbeți. — Frumoasă lege. — Ai crede că legea aceasta a fost alcătuită de cărciumari.

Credem că până la toamnă, când corpurile legiuitoare vor putea aduce oare cari modificări cerute de practica de toate zilele, este bine ca guvernul, pe cale regulamentară, să explice și să reglementeze aplicarea acestei legi ast-fel cum este mai bine pentru toată lumea.

CRONICA

Vechia instituțiune a jelbarilor, acei jelbari cari pe vremuri, cu călimărul în briu și cu tocul dupe ureche, știa să înțoaacă și să apese condeiul dupe cum și plîngătorul era mai darnic sau mai sgircit, tot nu a dispărut încă, și păcat ar fi să se piarză, căci s'ar duce și puținele momente de veselie ce procură funcționarilor însărcinați cu pacostea de a descifra și pricepe jelbele ce se adresează diferitelor autorități administrative și judecătorești. Nimic mai hazliu de cât stilul înflorit, cu bibiluri și ghionghionele, însă vecinic neînțeles, al jelbarilor, și mai cu seamă al cărturarilor de prin sale. Câte prin minte nu'ți trec, le vezi înșirate în jelib. De multe ori te minunezi de unde le vine ideile și frazele întortochiate ce se așterne în jalbă.

Vreți o mostră? Citiți următoarele rînduri pe cari le estragem dintr'o petițiă pe care mai mulți locuitori din comuna C..., județul Olt, au adresat'o Ministerului domeniilor, și prin care cer să li se dea și lor pămînturi: «La 1864, prin decretul de rescumpărarea clăcei, dijmei și a boeritului au rămas proprietari liberi părinții noștri în număr de 480 pe un teren circa de 3380 po-goane.

«De atunci *supuși legilor naturii am progresat* dacă nu în ale științei cel puțin în felul reproducțiunii și timp de 32 de ani am ajuns la un număr de peste 2000...»...

Adică, mă rog, cum vine asta? Ce e aia *felul reproducțiunii*? Cum s'ar zice, înainte de 1864, omenirea întrebuința altfel de metode de reproducțiune, și de atunci încoace altele! Curios lucru. Ce va să zică și progresul ăsta! Lucru mare Dom'le!!

BIBLIOGRAFIE

A apărut 2 volume :

TRATAT TEORETIC ȘI PRACTIC PROCEDURA CIVILA

Primul volum conține: Legea judecătorielor de pace, acțiunile posesorie, acțiunea de revendicare, regulamentul de hotărnicie, legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Volumul al II-lea conține :

ESECUȚIUNEA SILITĂ

Ambele volume fiind de mare folos, magistraților, avocaților și studenților în drept, ele se găsesc de vînzare la autor *str. Planțelor No. 39*, și se pot procura în urma unei scrisori și a înaintării costului prin mandat poștal.